

עלון סיפורים להלכה שלמה

ערש"ק פרשת ואתחנן שבת נחמו תשע"ו

עלון מס' 26

בס"ד

זורע צדקות חלק א'

תקציר הפרק הקודם:

יעקב, בעל חנות בלי העבודה שבמרכז המסחרי, סיפר לנערים שלמד לא לבעוס ממוריס השרת, למרות כל מה שהם עוללו לו וכן על כך שלאחר שנים הוא נפגש עם מוריס וביקש ממנו סליחה על מה שנעשה לו לפני שנים

את סיפורו "יצאתי מביתו של מוריס וחשבתי לעצמי, אמנם ביקשתי ממנו סליחה, אך עדיין לא הייתי רגוע אם בקשת סליחה בלבד מספיקה, אז חשבתי לעצמי, במה אני יכול לעזור למוריס ולשמח אותו ובכך אכפר על חטאי העבר, ואז עלה במוחי רעיון כביר" – "מה היה הרעיון?" שאל נחום "הרעיון היה לשפץ את ביתו של מוריס" – "אבל איך אתה יכול לשפץ לבד את הבית של מוריס?" שאל אליאב – "אתה צודק" ענה יעקב "לבד לא יכולתי, אך לצורך כך גייסתי את כל חברי מבית הספר, סיפרתי להם שנפגשתי

עם מוריס, וראיתי את המצב בביתו, ואת הצורך לשפצו, והסברתי להם שע"י כך אנחנו יכולים לכפר על מה שעשינו לו בעבר" – "אז מה החבר'ה שלך אמרו?" שאל אליהו "הם כמובן שמחו שנקרתה בפניהם הזדמנות לתקן את מה שעשו בעבר וכולם נרתמו למשימה, והיינו צריכים למהר, כיוון שרצינו לסיים את השיפוץ לפני ליל הסדר, כך שמוריס יוכל לשבת בליל

הסדר בבית יפה נקי ומצוחצח" – "ת'שמע יעקב, לקחתם על עצמכם משימה רצינית" אמר מתן – "אתה צודק, אבל בגלל שעשינו כזו מסירות נפש, היתה לנו סייעתא דשמיא גדולה מאד, וב"ה, עמדנו במשימה, וכך החלפנו למוריס את המרצפות השבורות, סתמנו לו חורים בקיר, שיפצנו לו גם את הארונות והכיסאות ולבסוף סיידנו לו את כל הבית" – "ומה אמר מוריס?" התעניין מנחם – "מוריס ואשתו חנה" ענה יעקב "היו אסירי תודה, וכל הזמן הם ברכו אותנו ועודדו אותנו, וחנה כל הזמן הכינה לנו מעדנים, ודאגה לנו לשתייה ולעוד פינוקים, תוך שהיא אומרת שאם היא לא יכולה לעזור בעבודה, לפחות היא חייבת להכיר לנו תודה על העבודה המאומצת שלנו, בכך שהיא דואגת לנו לאוכל ושתייה, וזה נתן לנו עוד יותר כוח לעבוד במרץ.

בסוף העבודה ניגש אלי מוריס ולחש באזני, נו אתה רואה יעקב, היה שווה "לסבול" פעם כדי ליהנות עכשיו, ולחגוג את חג הפסח בבית יפה כזה, כמו שאמרתי לך, הקב"ה מנהל את העולם ואנחנו לא יודעים איך פועל העולם, אך

למחרת, בהפסקה, התקבצו הנערים תחת סככת העץ הקבועה שלהם "מעניין מה קרה בהמשך עם יעקב ומוריס?" אמר עידו – "כן גם אני סקרן" אמר מתן "נצטרך להתאזר בסבלות" אמר נחום והוסיף "אבל בינתיים כדאי שנתחיל לתכן מה לעשות בחופשה, אולי שכחתם, אבל בעוד כמה ימים מסתיימת השנה, ולא יהיה נחמד ליפול לתוך החופשה בלי תכנונים" – צודק, הנהנה החבורה בראשה "אז נחום, על מה חשבת?" שאל נתן – "האמת שעלו לי כל מיני רעיונות" ענה נחום "אבל שוב, רעיון לא

עבר לידי ביצוע" – "אז למי יש רעיון מה נעשה?" שאל מתן – "אני חושב" אמר עידו "שקודם כל כדאי שחצי יום נשב ונלמד בבית הכנסת, ובחצי יום השני נעשה משהו כיפי" – "אל תשכחו" אמר אליאב "שמגיע לנו עדיין טיול על הלימוד בליל שבועות, אולי ננצל את החופשה לממש אותנו?" –

"רעיון מצויין אליאב" אמר אליהו "אני מציע" אמר מתן "שנארגן לוח חופש, ובו יהיה כתוב מה אנחנו עושים בכל יום" – "אני מתנדב לעשות זאת" אמר נחום "מישהו רוצה להצטרף אלי?" – "אני מוכן" אמר עידו – "א"כ סגור, אנחנו נשב ונסכם מה נעשה בחופש" סיכם נחום את השיחה – "ואל תשכחו" העיר עידו "בערב אנחנו הולכים לשמוע את סוף הסיפור של יעקב ומוריס" – "אל תדאג" אמרו כולם דבר כזה לא ניתן לשכוח.

בערב התכנסה החבורה בחנותו של יעקב "אני כל כך שמח לראות אתכם שוב" אמר יעקב "הפעם הכנתי לכם גם כיבוד, בטח אחרי יום הלימודים אתם מאד רעבים, וכך גם אני ארוויח שיעשו ברכות בחנות שלי, בבקשה, תתכבדו" אחרי שכל אחד טעם משהו מהכבודה שהגיש המשך יעקב את סיפורו

"אז איפה היינו?" שאל יעקב – "היינו כזה שבאת לתת למוריס את חבילת הקמחא דפסחא" הזכיר מתן – "כן נכון" – "אז מה קרה אח"כ?" שאל עידו – "אח"כ המשך יעקב

–"יעקב, יש לי שאלה" אמר נתן "האם צריך לתת כסף כצדקה לכל אחד שמבקש? הרי כולם יודעים שיש הרבה מתחזים לעניים, אך הם לא באמת כאלו" –"שאלה מצויינת" אמר יעקב "ולכן ההלכה אומרת, שעני שבא ואומר שהוא רעב, נותנים לו מיד לאכול, ולא בודקים האם הוא באמת רעב, או האם הוא באמת עני. אך עני שמבקש כסף לצורך קניית בגדים או שאר צרכים, יש לבדוק לפני שנותנים לו צדקה, האם מכירים אותו ויודעים שהוא באמת נזקק לכסף. (רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ז הלכה ו) כי פעמים אדם יכול לתת כסף כצדקה לאדם שאינו הגון והוא יעשה בכסף זה עברות ולא רק שאותו הנותן לא נחשב לו הדבר למצווה אלא הוא עוד נקרא מסייע ביד עוברי עבירה" – "וואו לא ידעתי

את זה" העיר נחום "זה חידוש גדול בשבילי" –"יש לכם כוח לעוד חידוש?" שאל יעקב "כן, בטח" ענתה החבורה ויעקב המשיך ללמד "כל אדם חייב במצוות הצדקה, אפילו עני.

ויש עוד מצווה הנקראת מעשר כספים" – "מה מעשר כמו בפרות?" שאל אהוד "כן" אמר יעקב "מצווה מן המובחר לכל אדם לתת חמישית מנכסיו לצדקה, והמידה הרגילה לכל אדם לתת עשירית לצדקה. (רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ז הלכה ה)

ונהגו היום לתת מעשר כספים מהרווח שמרוויחים בכל חודש. וניתן לתת רק מהרווח שנשאר אחר ההוצאות השוטפות, ומי שיש לו חובות, לא ייתן מעשר כספים עד שישלם את חובותיו, אלא ייתן מעט כסף לצדקה לקיים את מצוות הצדקה. (אחרונים על דברי הרמ"א בסוף יורה דעה סימן שלא, ספר מעשר כספים)"

לאחר שסיים יעקב את לימוד הלכות צדקה, הוציא, מכיסו חבילת שטרות, וחילק בין הנערים את הכסף "זהו תשלום עבור העבודה שבצעתם עבורי בסידור המחסן" – "מה, שטויות" אמר נחום "עשינו את זה בתור מצווה" – "אמנם יש לכם גם מצווה" נענה לו יעקב "אך לא קראתי לכם שתעבדו בתור צדקה, אלא בתור עבודה, ולכן, מחובתי לשלם לכם עבור כך, עכשיו נישאר לכם רק להחליט מה לעשות עם המעשר כספים מהכסף שקיבלתם. אני בטוח שעכשיו אחרי שלמדנו הלכות צדקה, תדעו כיצד להשתמש בכסף"

למחרת, שוב נפגשו הנערים במקום המפגש הקבוע שלהם מתחת לסככת העץ הישנה "נחום, מה קרה? אתה נראה נרגש היום" שאל מתן "נכון" ענה נחום אתמול בלילה עלה לי רעיון מדהים מה לעשות בחופשה, נראה לי שגם אתם תתלהבו" – "נו נחום, ספר כבר מה הרעיון" דחק עידו בנחום –

"טוב" השיב נחום "הרעיון שלי הוא כזה...."

צריכים להאמין שהכל לטובה, ותזכור לך יעקב, לכל החיים, הוסיף מוריס תמיד, שאדם זורע צדקות, אח"כ הקב"ה מצמיח ישועות, ואתה לא יודע איך אח"כ תצמח לך טובה ממה שעשית.

ובאמת לאחר שנים, ראיתי שמוריס צדק" – "מה, באמת?" התפלא מתן "מה ראית?" ויעקב ענה "בגלל שאני הוא זה שהיה אחראי לקניית כלי העבודה לשיפוץ, נוכחתי לדעת שחסרות חנויות למכירת כלי עבודה טובים וחולים, אז החלטתי, כבר אז, לפתוח חנות כזו, ועינכם הרואות, אחרי כמה שנים הקב"ה עזר, ובאמת פתחתי את החנות הזו, וממנה אני מתפרנס בכבוד בלע"ה" –"אבל יעקב, לשפץ בית עולה הרבה כסף, רק החומרים לבד עולים הון תועפות, אז מאיפה היה

לכם כסף לשיפוץ?" שאל נחום. – יעקב חיך – "אתה צודק, איסוף הכסף היה פרויקט בפני עצמו, אבל כל אחד מהחברים אסף צדקה ממי שהוא הכיר, וכך התקבץ לו סכום מכובד" – "צדקה?!" התפלא עידו "מה קשור כסף צדקה לשיפוץ בית? חשבתי שצדקה נותנים רק למי שאין לו אוכל" –"כסף צדקה נותנים גם למי שאין לו אוכל, אך בכלל מצוות הצדקה ניתן לתת לצורך דברים נוספים, אתם יודעים מה, בואו נלמד קצת על מצוות צדקה, מסכימים?" "בוודאי" ענו כולם "איזו שאלה!" ויעקב החל ללמד את הנערים על מצוות הצדקה

מצוות הצדקה נאמרה בתורה בפרשת ראה: "כי יהיה בך אביון מאחד אחיך, באחד שעריך בארצך אשר ה' אלקיך נותן לך, לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחריך האביון. כי פתוח תפתח את ירך לו, והעבט תעביטנו די מחסורו אשר יחסר לו."

מפסוקים אלו נלמד שיש מצוות עשה לתת לעני צדקה, ויש מצוות לא תעשה למי שרואה עני ולא נותן לו צדקה. (רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ז הלכה א)

מצווה לתת לעני כל מה שחסר לו, בין אם חסר לו אוכל, בין אם חסר לו בגדים או כלים.

וצריך לדאוג שהעני יחיה בצורה טובה וסבירה כמו שהיה רגיל לפני שנהיה עני, וכן אם אין לו בית צריכים לדאוג להשכיר לו בית וכו' (רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ז הלכה ג) ובכלל זה אם צריך לשפץ לאדם את דירתו כאשר היא זקוקה לשיפוץ

ומי שאינו יכול לבדו לדאוג לכל צרכי העני, צריך להודיע לאנשים אחרים כדי שיעזרו גם הם לעני, לספק לו את כל צרכיו. (רמ"א בשולחן ערוך יורה דעה סימן רנ סעיף א) ומצווה שבכל עיר וישוב יהיו אנשים שיהיו אחראים לגבות כסף מהציבור ולחלק לנזקקים. (רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ט הלכה א)

העלון מוקדש השבוע לעילוי זשמת
הרה"ק רבי הלל מפאריטש ב"ר מאיר זצוק"ל ז"ע